

اثربخشی اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی

نرگس متین‌فر^۱ / مرجان کیان*^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی اثربخشی اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد دانش‌آموزان پایه ششم است. در این پژوهش روش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل و آزمایش استفاده شد. جامعه آماری دانش‌آموزان دختر پایه ششم شهرستان نظرآباد در سال ۹۷_۹۶ بود. ۶۰ نفر (۳۰ گروه آزمایش و ۳۰ گروه کنترل) به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. گروه آزمایش، به صورت تلفیقی با هنر و گروه کنترل، بدون تلفیق طی ۱۲ جلسه درس را گذراندند. داده‌ها با استفاده از آزمون عملکردی محقق‌ساخته جمع‌آوری و عملکرد یادگیری، مشتمل بر حیطه‌های شناختی و عاطفی، گردآوری شد. روایی صوری و محتوایی، از طریق ۹ صاحب‌نظر تأیید شد. پایایی از آلفای کرونباخ انجام شد و عدد ۰/۷۳ به دست آمد که نشان دهنده دامنه اعتبار خوبی است. تحلیل داده‌ها از تحلیل کوواریانس یک راهه (ANCOVA) انجام شد. به طور کلی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون تفاوت معنادار داشت؛ یعنی اجرای این برنامه درسی توانست سبب افزایش نمره عملکرد گروه آزمایش در حیطه شناختی و حیطه عاطفی (سطح دریافت) شود. اما در سطح ارزش‌گذاری حیطه عاطفی عملکرد مثبتی به دست نیامد.

واژه‌های کلیدی: برنامه درسی تلفیقی، مطالعات اجتماعی، هنر، عملکرد تحصیلی، دوره تحصیلی ابتدایی.

^۱ کارشناس ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی، آموزگار دوره ابتدایی شهرستان نظرآباد البرز malakeh533@yahoo.com
^۲ استادیار گروه مطالعات برنامه درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول) kian@khu.ac.ir

مقدمه

پژوهش حاضر درصدد است تا اثربخشی برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی و هنر را بر عملکرد یادگیری دانش‌آموزان از این درس بررسی نماید. کسب توانمندی‌های اجتماعی یکی از اهداف اساسی درس مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی است. لذا، برنامه‌های درسی، از جمله مطالعات اجتماعی، باید حاوی محتوا و روش‌های آموزشی باشد که نیازهای نسل امروز را برآورده سازد. به علاوه، یکی از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت در دوره ابتدایی ایجاد و تقویت مهارت‌های زندگی و سازگاری با محیط است که نیازمند دانش‌های مرتبط با زندگی است. (۱۳۹۰، *naguib zadeh*). هنر سهم ارزشمندی را در آموزش به‌ویژه در رابطه با عملکرد تحصیلی، نگرش به مدرسه و ادراک یادگیری دارد. هنر دانش‌آموزان را به محیط یادگیری و جامعه پیوند داده درک ارزش‌های متنوع را امکان‌پذیر ساخته است (Mahgoub, 2015). نظریه تلفیق هنر در تعلیم و تربیت اولین بار در قرن چهارم قبل از میلاد توسط *Plato* مطرح شد که بیان داشت باید شکل‌های هنر به منزله اساس تعلیم و تربیت در نظر گرفته شود. نیز توسط *Gagnepain Jean* در نظریه تسهیل‌گری بیان کرد که انسان‌ها از چند طریق از جمله نشانه‌ها، ابزارها، جوامع، تاریخ و هنجارها با محیط اطرافشان ارتباط برقرار کرده‌اند (*Mehr Mohammadi and Kian, 1397*). رویکرد مطلوب در این زمینه رویکرد تربیت هنری دیسیپلین محور است. با توجه به اصول حاکم بر تربیت هنری و براساس رویکرد تربیت هنری دیسیپلین محور در دوره ابتدایی، می‌توان اهداف برنامه درسی را تعیین کرد؛ از این منظر می‌توان گفت در دوره ابتدایی، در مرحله تعیین اهداف کلی و جهت‌گیری‌های اساسی، باید به زمینه‌های فرهنگی و هنری توجه شود تا بر اساس آنها بتوان سازوکارهای مناسب برای محقق ساختن این اهداف کلی را فراهم کرد (*Kian et al, 1392*). از تربیت هنری می‌توان به صورت متفاوت از ظرفیت تلفیق و بهبود کارایی و اثربخشی در برنامه درسی بهره‌مند شد. رویکرد تربیت هنری در رشد مهارت‌های تفکر، توانایی یادگیری و غلبه بر موانع یادگیری و شکل‌دهی ارزش‌ها سهیم بوده است (*Zolfagharian et al, 1393*). اهمیت رویکرد تلفیقی به این دلیل است که ارتباطات بین شکل خاص هنر با حیطه برنامه درسی ایجاد شده و استراتژی برای درگیر شدن در یادگیری و موفقیت تحصیلی آنها است. تلفیق هنر رویکردی آموزشی است که در سرعت یادگیری مؤثر است (*Biscoe & Wilson, 2015*).

از سوی دیگر این مسئله مطرح است که به دلیل عدم وجود رابطه معنی‌دار بین محتوای دروس با زندگی و موقعیت‌های خارج از محیط آموزشی، نیاز به برنامه درسی تلفیقی محسوس‌تر

است (MehrMohammadi, 1390). در این میان، اهداف برنامه درسی مطالعات اجتماعی بخش عمده‌ای از توانمندی‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان را دنبال می‌کند، که البته آموزش آنها به شکل تلفیقی به عنوان یک گزینه مطرح است. در این راستا، برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی با هنر، یکی از تازه‌ترین شیوه‌های آموزش این درس محسوب می‌شود. تلفیق این شیوه، بیانگر رویکردی است که با ارتباط دادن و پیوند مواد درسی مختلف می‌تواند آموزش مدرسه‌ای را به زندگی واقعی دانش‌آموزان نزدیک کند. مسئله اینجا است که دانش‌مورد نیاز درس مطالعات اجتماعی، بیشتر شامل مفاهیم پایه و مهارت‌ها است. در عین حال، مرزبندی میان دانش‌ها منجر به پیچیده شدن آنها می‌شود و انتقال دانش‌ها به شکل موضوعات مجزا، باعث کندی یادگیری و ایجاد اختلال در برقراری پیوند منطقی بین دانش‌های آموخته شده می‌شود. به این دلیل، اجرای درس مطالعات اجتماعی به صورت مجزا و غیرتلفیقی، باعث عدم یادگیری عمیق شده و عموماً آموخته‌های مدرسه‌ای در زندگی فرد کاربردی نخواهد داشت. اکنون این مسئله برجسته است که اثر اجرای برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی و هنر، بر عملکرد یادگیری دانش‌آموزان چگونه است؟ این مسئله‌ای است که در عرصه مطالعات آموزشی در ایران به ویژه در استان البرز، کمتر به آن پرداخته شده است و پژوهش حاضر تلاش دارد آن را مورد بررسی دقیق قرار دهد.

درباره موضوع پژوهش حاضر، مبانی نظری متعددی وجود دارد. برنامه درسی تلفیقی یک جنبه مهم یادگیری است و از این طریق دانش‌آموزان می‌توانند مهارت و درک خود را در زمینه‌های مختلف یادگیری نشان دهند (Box, 2016). این نوع برنامه درسی با هدف مرتبط ساختن مطالب معنادار و تلفیق مفاهیم، مضامین و مهارت‌ها را در مقابل برنامه‌های درسی مجزا و محتوا محور قرار می‌دهد و فراگیر دانش ارزشمند را به‌طور عمیق جستجو کرده و با آن ارتباط برقرار می‌سازد. برنامه درسی که پایه‌ای برای آموزش مداوم باشد برای طراحی، مطلوب است (Ghadery, 1393).

از سوی دیگر، هنر جزء مهمی از آموزش ابتدایی است و کلاس‌های درس، بسیاری از مزایای مثبت آن از جمله کمک به توسعه فکری، ایجاد درک بهتر از دیدگاه‌های مختلف و بهبود نمره در آزمون‌ها را نشان داده‌اند (Gattis, 2016). استفاده از تلفیق هنر در کلاس بر روی یادگیری دانش‌آموزان متمرکز است. معلمان از هنر استفاده کرده و یک برنامه آموزشی تهیه می‌کنند. دانش‌آموزان از طریق هنر با برنامه درسی ارتباط برقرار کرده و در نهایت فهم خود را با یک شکل هنری نشان می‌دهند (Fagan, 2015) هنر با موضوعات دیگر تلفیق شده و راهی مؤثر برای جذب دانش‌آموزان در یادگیری به‌صورت کاربردی است. محتوا توسط به‌کارگیری هنر بیشتر قابل

دسترس است و آنان را قادر می‌سازد تا مفاهیم انتزاعی را درک و بیان کنند و مهارت‌های خود را توسعه دهند (Worcesl et al, 2017)

باید خاطر نشان کرد استفاده از رویکردهای تلفیقی که به‌خوبی برنامه‌ریزی شده باشد، در درس مطالعات اجتماعی و دیگر برنامه‌های درسی نقش مهمی در تدریس دارد. مباحث تلفیقی برنامه‌ریزی شده به‌طور منظم، می‌تواند زمینه‌هایی را فراهم کند که در آن دانش و مهارت‌ها در طیف وسیعی توسعه یابند. چنین رویکردی از زمان آموزش و یادگیری به‌طور مؤثر بهره می‌برد و توسعه اجتماعی، عاطفی، نگرشی و اخلاقی کودک با کسب دانش و مهارت‌ها درهم آمیخته است. (Magu, 2014) هنرهای تجسمی می‌توانند ابزار مؤثر برای تدریس تاریخ باشند. وقتی دانش‌آموزان فرصت مطالعه هنرهای گذشته را دارند، درک می‌کنند چگونه هنر ارزش جامعه را بازتاب می‌دهد (Briggs, 2015). تلفیق هنر با استفاده از اشکال هنری چندگانه، محتوای علمی را آموزش می‌دهد و یادگیری را در تمامی زمینه‌های موضوعی در اختیار دانش‌آموزان قرار داده است (Biscoe et al, 2015) با استفاده از هنرهای نمایشی نیز دانش‌آموزان رویکرد چند حس‌گرایی را برای یادگیری درس مطالعات اجتماعی فراهم می‌کنند. هنگامی که مفاهیم مطالعات اجتماعی برای کودکان دشوار شد، موسیقی می‌تواند یک راه برای برقراری ارتباط با آنها را فراهم کند (Burstein et al, 2011)

درباره موضوع پژوهش حاضر، برخی مطالعات در خارج و داخل ایران انجام شده است. از جمله، در خارج ایران، نتایج پژوهش (Brezovnik, 2015) در زمینه بررسی مزایای تلفیق هنر در ریاضیات در دوره تحصیلی ابتدایی، نشان داد که مشارکت دراز مدت در فعالیت‌های هنری مناسب، موجب بازتاب نحوه ایجاد ایده‌های خلاقانه و یادگیری می‌شود. همچنین یافته‌های پژوهش (Tuazon, 2015) نشان داد شیوه تلفیقی موجب بهبود یادگیری در برنامه درسی می‌شود و به‌طور خاص تلفیق موسیقی در یادگیری چند فرهنگی همراه با افزایش مشارکت و درک دانش‌آموزان از مفاهیم و مهارت‌های ریاضی افزایش می‌یابد. مطالعه (Dhanapal, 2014) نیز نشان داد که تلفیق هنرهای تجسمی به رشد و پیشرفت دانش‌آموزان در یادگیری کمک می‌کند. این مطالعه نشان داد که دانش‌آموزان قادر به یادگیری بیشتر بودند و درک مثبتی نسبت به تلفیق هنرهای تجسمی در علوم پیدا کردند. پژوهش (Cinder et al, 2014) نشان داد که پیشرفت یادگیری در اثر برنامه درسی تلفیقی افزایش می‌یابد. نتایج پژوهش (Billingsley, 2013) نیز بیانگر این بود که درس‌های تلفیق شده، تأثیر مثبتی در یادگیری عمیق‌تر دارند. همچنین یافته‌های (Poldberg, 2013) ضمن این که مؤید تأثیر مثبت و پایدار رویکرد تلفیقی بر موفقیت

دانش‌آموزان است، نشان داد که هنر راهی برای درک و دریافت مفاهیم، پردازش اطلاعات، تجسم و توسعه توانایی‌های فکری است و رویکرد تلفیقی تأثیر پایدار بر موفقیت دانش‌آموزان دارد. نتایج پژوهش (Kaptan & Seyhaglu, 2011) نیز بیانگر این بود که استفاده از آثار هنری در یادگیری درس مطالعات اجتماعی، مؤثر بوده و نگرش دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داده است.

همچنین در داخل ایران، پژوهش (Hashemnejad, 1395) در زمینه بررسی اثر تلفیق برنامه درسی بر پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان، نشان داد اجرای برنامه درسی تلفیقی سبب افزایش نمره پیشرفت دروس ریاضی، علوم، مطالعات اجتماعی، فارسی و هنر در سه حیطه شناختی، عاطفی، روانی-حرکتی دانش‌آموزان شده است. همچنین، یافته‌های مطالعه (kazempour, 1394) نیز بیانگر آن بود که میزان یادگیری دانش‌آموزانی که از طریق هنر در درس ریاضی آموزش دیده‌اند نسبت به آموزش به صورت سنتی بیشتر بوده است. به علاوه، یافته‌های (aftabsavar, 1393) نیز تأثیر رویکرد تلفیقی برنامه درسی بر انگیزه پیشرفت، خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را نشان داد. نتایج پژوهش (sovaizy, 1391) هم نشان داد به موجب به‌کارگیری برنامه درسی تلفیقی، دانش‌آموزان به اهداف حوزه دانش و نگرش و نیز تا حدودی به اهداف حوزه مهارت دست یافته‌اند. هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی بود. در این راستا، فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

فرضیه اصلی: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح درک و فهم) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

۲) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح کاربرد) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

۳) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح تجزیه و تحلیل) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

۴) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ترکیب) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

- ۵) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزشیابی) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.
- ۶) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح دریافت) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.
- ۷) اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزش‌گذاری) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از حیث نتایج کاربردی و از حیث روش اجرا، نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل است. در این راستا از گمارش تصادفی گروه‌ها، به گروه کنترل و آزمایش، استفاده شد. آزمون اول (پیش‌آزمون) قبل از اعمال متغیر مستقل بر گروه آزمایش از هر دو گروه به عمل آمد و آزمون دوم (پس‌آزمون) بعد از اعمال متغیر مستقل بر گروه آزمایش از هر دو گروه به عمل آمد. از آنجا که امکان گزینش و گمارش یک‌به‌یک دانش‌آموزان با توجه به محدودیت‌های اداری و قانونی در آموزش و پرورش وجود نداشت از کلاس‌ها و دانش‌آموزان موجود در آنها به‌عنوان نمونه پژوهشی استفاده شد تا به روال عادی برنامه مداس خللی وارد نشود. گروه‌ها تا حد امکان به‌صورت زیر همگن و مشابه‌سازی شدند:

- هر دو گروه از دانش‌آموزان دختر انتخاب شدند؛
 - یک کلاس به‌عنوان گروه کنترل و یک کلاس به‌عنوان گروه آزمایش انتخاب شد؛
 - کلاس‌های انتخابی همه از پایه ششم است؛
 - مبحث انتخابی برای تدریس در هر دو گروه موضوع واحدی است؛
 - شرایط آغازین هر دو گروه، ابتدا با پیش‌آزمون مورد ارزیابی قرار گرفت.
- جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه ششم شهرستان نظرآباد واقع در استان البرز در سال تحصیلی ۹۶_۹۷ بود که از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس، دو کلاس پایه ششم از دانش‌آموزان انتخاب شدند. به‌گونه‌ای که از بین دوپایه ششم مدرسه، یکی از کلاس‌ها به‌صورت تصادفی به‌عنوان گروه آزمایش و کلاس دیگر به‌عنوان گروه کنترل انتخاب شد. تعداد دانش‌آموزان دو کلاس ۶۰ نفر بود که ۳۰ نفر در گروه کنترل و ۳۰ نفر در گروه آزمایش قرار گرفتند.

برای گردآوری داده‌ها از آزمون عملکردی محقق ساخته، مرتبط با برنامه درسی تلفیقی هنر و مطالعات اجتماعی استفاده شد (قالب سؤال‌های آزمون به صورت ۸ تستی، ۸ سؤال جای خالی، ۸ پاسخ کوتاه، ۸ سؤال تشریحی پاسخ بلند از دروس مختلف مطالعات اجتماعی در تعداد ۳۲ سؤال طراحی شدند. پیش‌آزمون و پس‌آزمون سؤال‌های مربوط به این درس بودند که بر اساس اهداف برنامه درسی تلفیقی هنر و مطالعات اجتماعی تدوین شد و در دو بخش و به تعداد ۳۲ سؤال طراحی شد تا مباحث کل کتاب را پوشش داده باشد. روایی صوری و محتوایی ابزار، از طریق دریافت نظر ۹ متخصص (شامل متخصصان برنامه درسی، هنر و معلمان پایه ششم با سابقه تدریس بیش از ۱۰ سال) مورد تأیید قرار گرفت. به منظور بررسی پایایی آزمون از آلفای کرونباخ استفاده شد و عدد $0/73$ به دست آمد که نشان دهنده دامنه اعتبار خوبی است.

مراحل اجرای پژوهش به شرح ذیل پیگیری شد:

۱. با توجه به الگوی تلفیقی، برای تدوین این طرح از معلمان پایه ششم نظرخواهی شد. این طرح شامل هدف‌های کلی، عینی، روال کار و محتوای تلفیق شده است. دانش‌آموزان در گروه‌های ۵ نفره بر اساس علایق خود انتخاب شدند. سپس وظیفه هر دانش‌آموز توسط سرگروه مشخص شد. ابزارها و وسایل مورد نیاز معرفی شدند و محتوای تهیه شده در قالب طرح درس تلفیق شده به وسیله هنر تدریس شد.

۲. مباحث تلفیق شده از کل محتوای کتاب انتخاب شدند.

۳. آزمون عملکرد تحصیلی از مباحث انتخاب شده انجام شد، به طوری که سؤال‌ها به سطوح شناختی بلوم (درک و فهم، کاربرد، ترکیب، تجزیه و تحلیل و ارزشیابی) اختصاص یافت. در این آزمون از سؤالاتی که معلمان پایه ششم پیشنهاد شده، نیز استفاده شد. محتوای این آزمون به عنوان پیش‌آزمون آزمون نهایی مورد استفاده قرار گرفت.

مراحل اجرای پژوهش بدین صورت بود که ابتدا از هر دو گروه کنترل و آزمایش، پیش‌آزمون گرفته شد. سپس گروه آزمایش، درس مطالعات اجتماعی را با تلفیق فعالیت‌های هنری در قالب کاردستی، نقاشی، نمایش و داستان ویژه دوازده فصل کتاب طی ۱۲ جلسه گذراندند (هر جلسه به مدت ۴۵ دقیقه در طول هر هفته و در ۳ ماه آموزشی انجام شد). گروه گواه طی ۱۲ جلسه، این درس را بدون تلفیق با هنر، سپری کردند. از هر دو گروه پس‌آزمون به عمل آمد.

جدول ۱. جلسات اجرای برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی و هنر پایه ششم

جلسه	گام‌ها و محتوای برنامه درسی تلفیقی	تجهیزات و امکانات
۱	اجرای پیش‌آزمون	آزمون کتبی
۲	دوستان ما (اجرای نمایش‌نامه)	نمایش‌نامه، لباس، لوازم طراحی صحنه
۳	تصمیم‌گیری (اجرای نمایش‌نامه)	نمایش‌نامه، لباس، لوازم طراحی صحنه
۴	کشاورزی در ایران (معرفی غذاهای محلی، نقاشی از محصولات زراعی و باغی (کاشت گیاه)	گلدان، خاک، گیاه، نقاشی، غذاهای محلی، عکس کشت گلخانه‌ای
۵	ایران، منابع انرژی (کولاژ لایه‌های رسوبی)	شن‌های رنگی، صدف، آب
۶	شکوفایی علوم و فنون پس از ظهور اسلام (مطالعه تاریخ از طریق عکس‌های موجود)	عکس، لوازم نقاشی، چسب، مقوا و تحقیقات دانش‌آموزان
۷	سفری به اصفهان (عکس، تهیه نقشه گردشگری از روستای محل)	عکس بناهای تاریخی اصفهان، نقاشی
۸	اوقات فراغت (نقاشی، عکس دانش‌آموزان در مکان‌های عمومی، پوستر)	لوازم نقاشی، عکس و پوستر
۹	پوشاک ما (معرفی فرهنگ‌ها با لباس‌های محلی، فعالیت‌های اجتماعی راه‌اندازی یک خط تولید ساده)	دانش‌آموزان بالباس‌های محلی، وسایل موردنیاز برای نمایش خط تولید لباس
۱۰	دریا‌های ایران (کشیدن نقشه ایران)	مقوا و لوازم نقاشی
۱۱	ایران و همسایگان (تهیه نقشه به صورت جورچین، عکس‌هایی از جشن‌ها و اعیاد در کشور ایران و همسایه)	مقوا، لوازم نقاشی، قیچی، چسب، چوب بستنی
۱۲	ایستادگی در برابر بیگانگان (ماکت، تهیه پرچم ایران و امریکا، اجرای نمایش)	چسب، مقوا، قیچی، لباس
۱۳	خرمشهر در دامان میهن (عکس شهدا، ماکت مراسم هفته دفاع مقدس)	عکس و شعر، گونی، لباس نظامی، کلاه و...
۱۴	اجرای پس‌آزمون	آزمون کتبی

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

جدول ۲ میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه‌های آزمایش و گواه را نشان می‌دهد. تفاوت میانگین پس‌آزمون و پیش‌آزمون در گروه آزمایش برای تمام متغیرهای پژوهش بیش از گواه است (جدول ۲).

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های گروه آزمایش و گواه در پیش و پس‌آزمون

متغیر	گروه	پیش آزمون		پس آزمون	
		SD	M	SD	M
عملکرد تحصیلی	آزمایش	۵۴/۵۶	۸/۶	۷۰/۸	۵/۱
	گواه	۵۳/۹	۱۲/۱۶	۶۵/۶۶	۹/۱
سطح درک و فهم	آزمایش	۲۰/۱۳	۳/۵۳	۲۵/۲۳	۳/۱۹
	گواه	۱۹/۰۶	۵/۱۵	۲۳/۶	۴/۶
کاربرد	آزمایش	۱۶/۴۳	۳/۰۳	۱۹/۶۶	۱/۹۷
	گواه	۱۵/۵۳	۳/۶۸	۱۸/۴	۲/۹۳
ترکیب	آزمایش	۴/۹	۱/۸۶	۷/۱	۱/۱
	گواه	۵/۱۶	۱/۷۶	۶/۷	۱/۴۴
ارزشیابی	آزمایش	۱/۳۳	۰/۸۸	۱/۷	۰/۴۶
	گواه	۱/۵۶	۰/۷۲	۱/۵	۰/۵۰
دریافت	آزمایش	۱/۹	۱/۱۸	۳/۷۳	۰/۶۳
	گواه	۳/۲	۰/۹۶	۳/۴	۰/۶۲
ارزشگذاری	آزمایش	۹/۹۳	۱/۹۱	۱۳/۲۳	۱/۰۷
	گواه	۹/۳۶	۳/۰۳	۱۲/۰۶	۱/۵۲

یافته‌های استنباطی

برای تحلیل داده‌های آماری مربوط به این فرضیه‌های پژوهش از روش تحلیل کوواریانس یک راهه (ANCOVA) با رعایت تمامی پیش فرض‌های لازم، استفاده شد.

فرضیه اصلی: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

در جدول ۳، رعایت شرط هم‌گنی شیب رگرسیون و فرض همسانی واریانس که لازمه این آزمون است، گزارش شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی هم‌گنی شیب‌های رگرسیون

منبع	SS	df	MS	F	sig
گروه	۳۸/۲۴۷	۱	۳۸/۲۴۷	۰/۸۲۴	۰/۳۳۸
پیش آزمون	۲۸۸/۲۰۸	۱	۲۸۸/۲۰۸	۶/۲۰۶	۰/۰۱۶
گروه پس‌آزمون	۹۹/۶۶	۱	۹۹/۶۶	۲/۱۴۶	۰/۱۴۹
خطا	۲۶۰۰/۵۰۸	۵۶	۴۶/۴۳۸		
کل	۲۸۲۹/۰۶	۶۰			

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود تعامل بین گروه و پیش‌آزمون عملکرد تحصیلی معنادار نیست. به عبارت دیگر، داده‌ها از فرضیه هم‌گنی شیب‌های رگرسیون حمایت می‌کنند (F: 2.14 و sig: 0.14).

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون عملکرد تحصیلی در دو گروه آزمایش و گواه

منبع	SS	df	MS	F	sig
پیش‌آزمون	۴۵۹/۱۹۰	۱	۴۵۹/۱۹۰	۹/۶۷۵	۰/۰۰۳
گروه	۴۱۴/۷۹۵	۱	۴۱۴/۷۹۵	۸/۷۳۹	۰/۰۰۵
خطا	۲۷۰۵/۳۴۴	۵۷	۴۷/۴۶		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد (F: 8.739 و sig: 0.005). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه‌ی پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول ۴).

فرضیه‌های فرعی

فرضیه فرعی اول: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح درک و فهم) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطة شناختی بوم (درک و فهم) در دو گروه آزمایش و گواه

منبع	SS	df	MS	F	Sig
درک و فهم	۱۵۱/۳۲۹	۱	۱۵۱/۳۲۹	۱۱/۲۴۳	۰/۰۰۱
گروه	۶۰/۴۸۴	۱	۶۰/۴۸۴	۴/۴۹۳	۰/۰۳۸
خطا	۷۶۷/۲۳۷	۵۷	۱۳/۴۶۰		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح شناختی درک و فهم در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد (F: 4.493 و sig: 0.038). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه‌ی پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول ۵).

فرضیه فرعی دوم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح کاربرد) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۶. تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه شناختی بلوم (کاربرد) در دو گروه

آزمایش و گواه					
منبع	SS	df	MS	F	sig
کاربرد	۲/۸۰۷	۱	۲/۸۰۷	۰/۴۴۶	۰/۵۰۷
گروه	۲۵/۸۷۱	۱	۲۵/۸۷۱	۴/۱۰۷	۰/۰۴۷
خطا	۳۵۹/۰۶۰	۵۷	۶/۲۹۹		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح شناختی کاربرد در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد (sig: 0.047 و F: 4.107). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه‌ی پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول ۶).

فرضیه فرعی سوم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح تجزیه و تحلیل) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۷. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه شناختی بلوم (تجزیه و تحلیل) در دو

گروه آزمایش و گواه					
منبع	SS	df	MS	F	sig
تجزیه و تحلیل	۱/۷۸	۱	۱/۷۸	۰/۷۷۹	۰/۳۸۱
گروه	۱۳/۱۰۴	۱	۱۳/۱۰۴	۵/۷۳۶	۰/۰۲۰
خطا	۱۳۰/۲۲۰	۵۷	۲/۲۸۵		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح شناختی تجزیه و تحلیل در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد (sig: 0.02 و F: 5.736). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه‌ی پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول ۷).

فرضیه فرعی چهارم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ترکیب) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۸. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه شناختی بلوم (ترکیب) در دو گروه

آزمایش و گواه					
منبع	SS	df	MS	F	sig
ترکیب	۰/۲۵۷	۱	۰/۲۵۷	۰/۱۴۹	۰/۷۰۱
گروه	۳/۱۱۴	۱	۳/۱۱۴	۱/۸۰۷	۰/۱۸۴
خطا	۹۸/۲۱۰	۵۷	۱/۷۲۳		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح شناختی ترکیب در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معناداری وجود ندارد ($F: 1.807$ و $sig: 0.184$). بنابراین فرض صفر تأیید و فرضیه پژوهشگر پذیرفته نمی‌شود. به عبارت دیگر، تفاوت معناداری بین میانگین‌های گروه آزمایش و گواه مشاهده نشد (جدول ۸).

فرضیه فرعی پنجم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزشیابی) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۹. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه شناختی بلوم (ارزشیابی) در دو گروه آزمایش و گواه

منبع	SS	df	MS	F	sig
ارزشیابی	۰/۵۹	۱	۰/۵۹	۰/۲۴۵	۰/۶۲۲
گروه	۰/۵۳۵	۱	۰/۵۳۵	۲/۲۱۸	۰/۱۴۲
خطا	۱۳/۷۴۱	۵۷	۰/۲۴۱		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح شناختی ارزشیابی در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معناداری وجود ندارد ($F: 2.218$ و $sig: 0.142$). بنابراین فرض صفر تأیید و فرضیه پژوهشگر پذیرفته نمی‌شود. به عبارت دیگر، تفاوت معناداری بین میانگین‌های گروه آزمایش و گواه مشاهده نشد (جدول ۹).

فرضیه فرعی ششم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح دریافت) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۱۰. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه عاطفی بلوم (دریافت) در دو گروه آزمایش و گواه

منبع	SS	df	MS	F	sig
دریافت	۲/۰۶۳	۱	۲/۰۶۳	۵/۵۹۸	۰/۰۲۱
گروه	۳/۴۲۷	۱	۳/۴۲۷	۹/۳	۰/۰۰۳
خطا	۲۱/۰۰۴	۵۷	۰/۳۶۸		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح عاطفی دریافت در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد ($F: 9.3$ و $sig: 0.003$). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول شماره ۱۰).

فرضیه فرعی هفتم: اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزش‌گذاری) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۱۱. نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه برای بررسی تفاوت پس‌آزمون سطح حیطه عاطفی بلوم (ارزش‌گذاری) در دو

گروه آزمایش و گواه

منبع	SS	df	MS	F	sig
ارزش‌گذاری	۵/۰۲۱	۱	۵/۰۲۱	۲/۹۷۵	۰/۰۹
گروه	۲۲/۴۹۳	۱	۲۲/۴۹۳	۱۳/۳۲۵	۰/۰۰۱
خطا	۹۶/۲۱۲	۵۷	۱/۶۸۸		

پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون سطح عاطفی ارزش‌گذاری در درس مطالعات اجتماعی، بین اثر دو گروه آزمایش و گروه کنترل تفاوت معنادار وجود دارد (sig: 0.001 و F: 13.325). بنابراین فرض صفر رد و فرضیه پژوهشگر پذیرفته می‌شود (جدول ۱۱).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی بود. یافته‌های پژوهش بیانگر تأثیر مثبت معنادار اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در این درس بود. نتایج حاکی از این است که بین میزان یادگیری دانش‌آموزانی که با تلفیق هنر و دانش‌آموزانی که با روش سنتی آموزش دیده‌اند تفاوت معناداری وجود دارد. طبق نتایج این پژوهش تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفت. اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر و مطالعات اجتماعی می‌تواند موجب تحقق یادگیری معنادار شود. بر مبنای نتایج آماری انجام شده، می‌توان استنباط نمود که برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی تأثیر دارد که با نتایج زیر همسو است (Hashemnejad, 1395; aftabsavar,1393; kazempour, 1394; sovaizy, 1391; Tuazon, 2015; Dhanapal, 2014; Brezovnik, 2015; Kaptan& Seyhaglu, 2011).

تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر بر عملکرد تحصیلی (سطح درک و فهم) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی مورد تأیید است. دانش‌آموزانی که با تلفیق مطالعات اجتماعی و هنر آموزش دیده بودند نسبت به رویکرد سنتی در حیطه شناختی (سطح درک و فهم) نتایج بهتری را

کسب کردند که با نتایج پژوهش‌های (Hashemnejad, 1395; sovaizy, 1391;)
 (Poldberg, 2013; Dhanapal, 2014; Tuazon, 2015) همخوانی دارد.

همچنین طبق نتایج، تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح کاربرد) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفته است و نسبت به آموزش رویکرد سنتی در حیطه شناختی (سطح کاربرد) نتایج بهتری را کسب شد (Hashemnejad, 1395; sovaizy, 1391) مؤید نتایج پژوهش حاضر است.

به علاوه، تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح تجزیه و تحلیل) در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفته است. بر مبنای نتایج آماری دانش‌آموزانی که با برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی و هنر آموزش دیده بودند نسبت به رویکرد سنتی در حیطه شناختی (سطح تجزیه و تحلیل) نتایج بهتری کسب کردند. پژوهش‌های (Hashemnejad, 1395; sovaizy, 1391; Poldberg, 2013) مؤید نتایج پژوهش حاضر است.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح ترکیب) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفته است؛ دانش‌آموزانی که با این برنامه درسی آموزش دیده بودند نسبت به آموزش رویکرد سنتی در حیطه شناختی (سطح ترکیب) نتایج بهتری کسب کردند. پژوهش‌های (Hashemnejad, 1395; sovaizy, 1391) مؤید نتایج پژوهش حاضر است.

اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزشیابی) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار نگرفت. در ارتباط با این فرضیه با توجه به نتایج به‌دست آمده پس از اجرای برنامه درسی تلفیقی هنر با برنامه درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی مشخص شد بین میانگین نمرات عملکرد تحصیلی در درس مطالعات اجتماعی تفاوت معناداری مشاهده نشد و این فرضیه مورد تأیید قرار نگرفت و پژوهشی مبنی بر تأیید این فرضیه یافت نشد. این پژوهش اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح دریافت) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفته است. پژوهش‌های (sovaizy, 1391; Hashemnejad, 1395) مؤید نتایج پژوهش حاضر است.

همچنین، تأثیر اجرای برنامه درسی تلفیقی بر عملکرد تحصیلی (سطح ارزش‌گذاری) دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه ششم مورد تأیید قرار گرفته است. دانش‌آموزانی که به‌وسیله برنامه درسی مطالعات اجتماعی به‌وسیله هنر آموزش دیده بودند نسبت به آموزش رویکرد

سنتی در حیطه عاطفی در سطح ارزش‌گذاری نتایج بهتری را کسب کردند. نتایج پژوهش‌های (sovaizy, 1391; Hashemnejad, 1395; Kaptan& Seyhaglu, 2011) مؤید نتایج پژوهش حاضر است.

یافته‌های پژوهش نتایج ارزیابی فرضیه‌های پژوهش، تأثیر اجرای طرح برنامه درسی تلفیقی را بر افزایش توان درک و فهم، کاربرد، تجزیه و تحلیل، ترکیب، دریافت و سطح ارزش‌گذاری و افزایش مجموع نمره را در این حیطه‌ها نشان داد. به عبارتی افزایش میانگین نمرات دانش‌آموزان پایه ششم در درس مطالعات اجتماعی در سه حیطه (شناختی، عاطفی و روانی حرکتی) مؤید این است که تلفیق محتوای درس مطالعات اجتماعی با هنر موجب بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان شده است. در این پژوهش ابتدا برنامه درسی تلفیقی طرح شده است، شیوه و مراحل سازماندهی تدوین و سپس اجرا شده است. این امر از بحث نظری فراتر رفته جنبه عملی پیدا کرده است نکته مهم‌تر اینکه دانش‌آموزان در طرح این برنامه سهیم شدند که از این طریق یادگیری با عمل معنی‌دارتر خواهد شد و این امر در یادگیری درس مطالعات اجتماعی مؤثر بوده است.

یافته‌های این پژوهش ضمن فراهم آوردن بستری برای پژوهش‌های مشابه در حوزه تلفیق، می‌تواند مدیران و برنامه‌ریزان درسی وزارت آموزش و پرورش را در بازبینی و تجدیدنظر در شیوه‌های سنتی تدریس و به‌کارگیری شیوه تدریس تلفیقی، به‌ویژه تلفیق دروس مختلف با هنر یاری رساند. کتب درسی فعالیت‌مدار تهیه و تولید گردد. به‌منظور افزایش موفقیت دانش‌آموزان و تعمیق یادگیری در رویکرد تلفیقی هنر و مطالعات اجتماعی بسیار مناسب است که معلمان، دانش‌آموزان را در فعالیت‌های یاددهی-یادگیری درگیر کنند. جهت بهبود عملکرد تحصیلی در سطح کاربرد بهتر است معلمان در اجرای رویکردهای تلفیقی هنر و مطالعات اجتماعی برای دانش‌آموزان تکالیفی را برای خارج از مدرسه تعیین کنند که با مسائل زندگی آنان مرتبط باشد. در شروع کار، بهتر است مسائلی که دانش‌آموزان به‌طور روزمره در زندگی واقعی با آن روبه‌رو هستند در رویکردهای تلفیقی مورد توجه معلمان قرار گیرد. در آغاز راه، بسیار مناسب است که حیطه تلفیقی محدود شده و در چند موضوع خاص اجرا شود. معلمان می‌توانند در رویکردهای تلفیق هنر و مطالعات اجتماعی از تصاویر و فیلم‌ها برای افزایش سطح درک و فهم دانش‌آموزان استفاده نمایند. به‌منظور افزایش علاقه دانش‌آموزان جهت انجام تکالیف هنری بهتر است اولیاء، آنها را تشویق کنند.

منابع

الف. فارسی

- آفتاب‌سوار، داوود و مؤمنی مهموئی، حسین. (۱۳۹۳). تأثیر رویکرد تلفیقی برنامه درسی بر انگیزه پیشرفت، خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی ریاضی دانش‌آموزان پایه پنجم. اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، تهران، مؤسسه عالی مهر اروند.
- ذوالفقاریان، ملیحه و کیان، مرجان. (۱۳۹۳). واکاوی تجارب معلمان زن در تدریس هنر در مدارس ابتدایی: یک پژوهش کیفی، دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی، سال دوم، شماره ۴؛ پاییز و زمستان، ۱۶۰-۱۳۵.
- سبحانی‌نژاد، مهدی؛ احمدی، پروین و امیری، مهدی. (۱۳۹۴). سازمان‌دهی میان رشته‌ای برنامه درسی با تأکید بر اثربخش‌سازی محتوای دروس. دو فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، دوره ۲۲، شماره ۶، صص ۹۷-۱۲۲.
- سویزی، مجتبی. (۱۳۹۱). ارزشیابی برنامه درسی هنر دوره ابتدایی: ارائه مدل تلفیقی در برنامه درسی هنر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- فلاحیان، ناهید؛ احمدی، آمنه؛ ملک محمودی، نازیبا و ملک عباسی، منصور. (۱۳۹۱). روش آموزش مطالعات اجتماعی. راهنمای تدریس معلم، تهران: دفتر تألیف کتب درسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- قادری، حیدر. (۱۳۹۳). تلفیق در برنامه درسی. اولین همایش علمی- پژوهشی علوم تربیتی و روان‌شناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، انجمن علمی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین، تهران.
- کاظم‌پور، اسماعیل. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش تلفیقی هنر در ریاضی بر میزان یادگیری و خلاقیت دانش‌آموزان. فصلنامه علمی پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره ششم، شماره یک، صص ۷۳-۹۰.
- کیان، مرجان و مهرمحمدی، محمود. (۱۳۹۲). شناسایی وجوه و ابعاد مغفول برنامه درسی هنر دوره ابتدایی. فصلنامه پژوهش‌های آموزش و یادگیری، صص ۱۸-۱.
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۹۰). تلفیق در برنامه درسی، تاریخچه، ضرورت، معیارها و اشکال. مجله پژوهشی در تعلیم و تربیت، صص ۴۷-۱۵.

- مهر محمدی، محمود و کیان، مرجان. (۱۳۹۷). برنامه درسی و آموزش هنر در آموزش و پرورش. چاپ چهارم، تهران: سمت.
- نقیب‌زاده، میر عبدالحسین. (۱۳۹۷). نگاهی به فلسفه آموزش و پرورش. تهران: طهوری.
- هاشم‌نژاد، طاهره. (۱۳۹۵). اثر تلفیق برنامه درسی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و اثربخشی مدرسه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

ب. انگلیسی

- Aftabsavar, D. & Momeni Mahmouee, H. (2014). *The effect of an integrated curriculum approach on improvement motivation, self-efficacy and academic achievement in math of fifth grade students*. The First National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Tehran, Mehr Arvand Institute. (persian)
- Billingsley, J. (2013). "Integrating Mathematics and Other Content Disciplines in the Elementary Classroom", Undergraduate Honors Theses. Paper 141.
- Biscoe, B. & Wilson, K. (2015). *Arts integration: A strategy to improve teaching and learning, promote personal competencies, and turn around low-performing schools*. San Francisco, CA: WestEd.
- Brezovnik, A. (2015). The benefits of fine art integration into mathematics in primary school. *CEPS Journal*, 5 (3), S. pp 11-32.
- Briggs, S. (2015). *How Integrating Arts Into Other Subjects Makes Learning Come Alive*.
- Box, P. O. (2016). *The shift and emphasis towards curriculum integration: Meaning and rationale*. Department of Educational Management, Policy and Curriculum Studies, Kenyatta University, 1497 – 00618, Nairobi, Kenya.
- Burstein, J. (2014). *Integrating Arts: Cultural Anthropology and Expressive Culture in the Social Studies Curriculum*. California State University, Northridge. 9 (2).
- Dhanapal, S. Kanapathy, R. & Mastan, J. (2014). A study to understand the role of visual arts in the teaching and learning of science. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, Volume 15, Issue 2, Article 12 (Dec, 2014)
- Dorminey, S. J. (2015). *Arts-Integration in a Middle Grades Social Studies Classroom*. Georgia Southern University.
- Fagan, L. (2015). *Elementary school teachers perception of art Integration to improve student learning*. Walden universiry.
- Falahiyan, N., Ahmadi, A., Malek Mahmoodi, N. & Malek Abbasi, M. (2012). *Methods of teaching social studies. Teacher's guide*. Tehran: Textbook publication office, Educational Research and Planning Organization. (persian)
- Ghaderi, H. (2014). *Integration in curriculums. The First Scientific-Research Conference on Educational Sciences and Psychology of Social and Cultural Damages in Iran, Soroush Hekmat Mortazavi Center for Islamic Studies and Research, Scientific Association for the Development and Promotion of Basic and Fundamental Sciences and Technologies*, Tehran. (persian)
- Gatis, H. (2016). The Importance of Art in Elementary Education. *Capstone Projects and Teses*. Paper 540.

- Hashemnejad, T. (2016). *The effect of curriculum integration on students' academic achievement and school effectiveness*. Master's Thesis, Sistan and Baloochestan University. (persian)
- Kazempoor, I. (2016). Effect of integrated teaching of art and mathematics on students' learning and creativity. *Scientific-Research Quarterly of Innovation and Creativity in Humanities*, Vol. 6, No. 1, Pp 73-90. (persian)
- Kiyan, M. & Mehr Mohammadi, M. (2013). Identifying neglected aspects and dimensions of the art curriculum in elementary school. *Quarterly of learning and education studies*, Pp 1-18. (persian)
- Kaptan. & Seyihoglu. (2011). *Eeeee naary Suudnnss' pp nrions of aaarnng bb sssss: A Social Studies Course Case*.
- Mehr Mohammadi, M. (2011). Integration in the curriculum: history, necessity, criteria and problems. *Journal of Research in Education*. Pp 15-47. (persian)
- Mehr Mohammadi, M. & Kiyan, M. (2018). Art curriculum and teaching in the education system. Ed. 4, Tehran: Samt. (persian)
- Mahgoub, Y. M. (2015). *The Importance of the Development of Art Education Curriculum in the Sudanese Educational Institutions*. Department of Art Education, Faculty of Education, University of Khartoum, Sudan.
- Magu, A. A. (2014). *Social Studies in The National Curriculum Key Stage 1 (grade 1, 2 and 3)*. Social Studies in the National Curriculum National Institute of Education Ghaazee Building. sa le' City, Maldives. National Council for the Social Studies.
- (2017). Powerful, Purposeful Pedagogy in Elementary School Social Studies.
- Naghibzadeh, M. A. (2018). *A look at the philosophy of education*. Tehran: Tahoori. (persian)
- Poldberg, M. M., Trainin, G. & Andrzejczak, N. (2013). Rocking your Writing Program: Integration of Visual Art, Language Arts, & Science. *Journal for Learning through the Arts*, 9 (1).
- Sunday, D. & Effiom, N. V. (2017). Social Studies teaching resources in the 21ST Century. *International Journal of Sociology and Anthropology Research*. Vol. 3, No. 4, pp. 8-14. (www.eajournals.org).
- Snyder, L., Klos, P. & Grey-Hawkins, L. (2014). Transforming Teaching through Arts Integration. *Journal for Learning through the Arts*, 10 (1).
- Sobhaninejad, M., Ahmadi, P. & Amiri, M. (2015). Curriculum interdisciplinary organization with emphasis on the effect of the segmentation of course content. *Scientific Research Bi-Quarterly of Shahed University*, Vol. 22, No. 6, pp. 97-122. (persian)
- Savizi, M. (2012). *Evaluation of Elementary School's art curriculum: Presentation of an integrated model in the art curriculum*. Master's thesis, Sistan and Baloochestan University. (persian)
- Tuazon, A. (2015). *Integrating Music in the Elementary Classroom*. Department of Curriculum, Teaching and Learning. Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto.
- Zolfaghariyan, M. & Kiyan, M. (2014). An analysis of the experiences of female teachers in teaching art in primary schools: a qualitative research, *Bi-Quarterly of Theory and Practice in the Curriculum*, Second Year, No. 4; Fall and Winter, 135-160. (persian)

Extended Abstract

On the Efficacy of an Integrated Curriculum of Social Studies and Art in Improving Academic Performance of Students in the Social Studies Course

Nargess Matin far¹ Marjan Kian^{2*}

Introduction

The present study aimed to examine the effectiveness of an integrated curriculum of social studies and art in improving performance of students in the social studies course. Acquiring social skills is one of the main goals of social studies course at elementary school. Curricula should include such educational content and methods that can be effective in meeting the needs of today's generation. One of the most important goals of education and training is development of life skills and making adaptation to the environment. This requires life-related knowledge (Naghizadeh, 2011). Art can make a major contribution to children's education in terms of academic performance and conception of learning (Mahghoub, 2015). The theory of integrating art into education and training was first proposed by Plato in the fourth century. He believed that art forms should be considered as the basis for education. Based on the theory of facilitation by Jean Gagnepain, humans interact with their surroundings in several different ways, including signs, tools, societies, history, and norms (Mehr Mohammadi & Kian, 2018). Considering the above, discipline-based art education (DBAE) can be the optimal approach to decent education. Regarding the "principles" dominating artistic education and based on the approach of DBAE, the objectives of the curriculum can be determined. From this perspective, cultural and artistic fields should be taken into account in determining primary goals and basic orientations because they can help in providing precise effective mechanisms for achieving ultimate goals (Kian et al., 2013). The integrated approach is significant because it can help establish communication between specific forms of art and curriculum. This can be considered as a successful strategy for effective learning and academic success. Integration of art into the social studies

¹ Masters of Curriculum orientation, Primary school teacher in Nazarabad Alborz kharazmi university, Faculty of psychology and educational sciences Educational curriculum. Email: malakeh533@yahoo.com

² Assistant Professor, Department of Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) Email: kian@khu.ac.ir
Address: Karaj, Shahid Beheshti St., Kharazmi University, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Room 120 Phone 02634551024

curriculum is an educational approach which can contribute to the improvement of students' personal skills and speed of learning (Biscoe & Wilson, 2015).

The Main Hypothesis

Integration of art into the social studies curriculum can improve academic performance of sixth graders in the social studies course.

Sub-hypotheses

- 1) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' comprehension level in the social studies course.
- 2) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' application level in the social studies course.
- 3) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' analysis level in the social studies course.
- 4) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' composition level in the social studies course.
- 5) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' assessment level in the social studies course.
- 6) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' reception level in the social studies course.
- 7) Integration of art into the social studies curriculum can improve sixth graders' evaluation level in the social studies course.

Methods

Quasi-experimental design, with pretest and posttest and control and experimental groups, was used for conducting this study. The study population of this study were female sixth graders at Nazarabad schools, Alborz Province, Iran, over the academic year 2017-2018. Concerning the study sample, 60 students, 30 for the experimental group and 30 for the control group, were selected through convenient sampling approach. The experimental group were offered the integrated course over 12 sessions, and the control group took the usual social studies course. The research data was collected using a researcher-made social studies test which was designed by taking into account the cognitive and emotional domains of learning. Face and content validity of the instrument was confirmed by nine experts. Cronbach's alpha was further used to assess reliability of the test, and a coefficient value 0.73 was obtained which indicated that the test was highly reliable. One-way analysis of covariance (ANCOVA) was also used to determine if there was any significant difference between the groups.

Results: The academic performance of the experimental and control groups in the posttest was significantly different. The integrated course of social studies and art had improved performance of the experimental group in the cognitive domain. In other words, it had caused an increase in participants' levels of comprehension, application, analysis, composition, and evaluation. It had also affected performance of the experimental group in the emotional domain and increased this group of participant's' level of reception. However, no important change was observed in students' level of emotional evaluation after implementation of the integrated curriculum.

Discussion and Conclusion

The objective of the present study was to investigate the effect of an integrated curriculum of social studies and art on academic performance of sixth graders in the social studies course. The findings indicated that the curriculum had a significant positive effect on improving students' academic performance. Moreover, there was a significant difference between learning rate of students who were following the integrated curriculum and those who were taught in the traditional way. Integrated curricula can help transfer the knowledge, skills, and attitudes which students need for living an active, balanced, and rational life, and can lead to meaningful learning. The results further revealed that the integrated curriculum can lead to an increase in the comprehension, application, analysis, composition, perception and evaluation levels, and thus students' total scores. In this research project, first an integrated curriculum was proposed, and then the procedures for its application were presented; therefore, this study can be of both theoretical and practical significance. More significantly, students, themselves, took part in developing their curriculum. This could make their learning process more effective

Keywords: integrated curriculum; social studies; art; academic performance; elementary education

